

تبیین نقش مطالعات گونه-ریخت شناختی در تدوین ضوابط ساختمانی

مربوط به پاکت حجمی بنا در بافت‌های تاریخی

نیکو دولتخواه^{۱*}، دکتر مجتبی پوراحمدی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه گیلان، گیلان، رشت، nikoo.dolatkhah@gmail.com

۲- استادیار معماری، دانشگاه گیلان، گیلان، رشت، pourahmadi@guilan.ac.ir

چکیده

قدمت و اهمیت ضوابط ساختمانی در کنترل ساخت‌وسازها در تمام جهان، موضوعی شناخته‌شده است؛ اما در بسیاری از شهرهای کشوری در حال توسعه، مانند ایران که ضوابط ساختمانی، خصوصاً ضوابط ساختمانی مربوط به پاکت حجمی بنا (محل استقرار، سطح اشغال، ارتفاع و ...) در آن‌ها ضوابطی وارداتی از شهرسازی مدرن غربی بوده و به طور یکسان و بدون استثناء در تمام محلات شهری به کار می‌روند، چالش بزرگی بر سر راه این ضوابط در بافت‌های ارزشمند تاریخی وجود دارد. بیشترین آسیب از کاربرد یکسان و بدون برنامه‌ریزی چنین ضوابطی به بافت‌ها و محلات تاریخی وارد آمده‌است؛ لذا لزوم بازبینی و تدوین ضوابطی مختص به بافت‌های تاریخی در بسیاری از شهرهای کشور، بر مبنای یک روند مطالعاتی امری روشن است. این پژوهش در پی اثبات فرضیه‌ی مناسب بودن مطالعات گونه-ریخت‌شناختی برای این هدف، به بررسی تاریخچه‌ی ضوابط مربوط به پاکت حجمی ساختمان در جهان و ایران، معرفی اجمالی مطالعات گونه-ریخت-شناختی، مکاتب و رویکردهای آن و معرفی چگونگی کارکرد این مطالعات در استخراج شاخص‌هایی مناسب به منظور تدوین ضوابط حجمی پرداخته و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که این مطالعات با استخراج این شاخص‌های موثر و به روزرسانی آن‌ها، امکان ادغام مجدد آن‌ها را در بافت شهری، در قالب ضوابط ساختمانی ناظر بر ساختمان‌های تازه‌ساخت فراهم آورده و می‌تواند به ایجاد تداومی تاریخی و حفظ هویت محله یا بافت شهری کمک شایان توجهی نماید.

واژه‌های کلیدی: ضوابط ساختمانی، پاکت حجمی ساختمان، مطالعات گونه-ریخت‌شناختی، بافت‌های تاریخی.

*این مقاله مستخرج از رساله‌ی پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد با عنوان "بازتعریف ضوابط معطوف به چهارچوب حجمی ابنیه در پلاک‌های شهری محله‌ی تاریخی زاهدان شهر رشت" می‌باشد.